

GRIMSTAD KOMMUNE

Postboks 123
4891 GRIMSTAD

Saksbehandler, innvalgstelefon

Heidrun Flognfeldt Andreassen, 37 01 78 50

Innspill til melding om oppstart av planarbeid for kommunedelplan for naturmangfold i Grimstad kommune og tilhørende høring av forslag til planprogram

Vi viser til brev av 20.06.2025 fra Grimstad kommune med melding om påbegynt planarbeid for kommunedelplan for naturmangfold i Grimstad kommune samt tilhørende høring av forslag til planprogram.

Formål og planstatus

Formålet med planen er å etablere et oppdatert kunnskapsgrunnlag som kan brukes i behandling av plan- og byggesaker, samt i politiske avgjørelser som kan påvirke naturmangfoldet. I tillegg skal planen beskrive strategier og tiltak for å ivareta dette mangfoldet.

Innspill fra Statsforvalteren

Innledningsvis vil vi berømme kommunen for at det nå skal utarbeides kommunedelplan for naturmangfold. Vi mener dette er et viktig grunnlag for å kunne håndtere naturkrisen og klimakrisen i sammenheng samt et viktig ledd i å forebygge bit-for-bit-nedbygging av natur i kommunen.

Planprogrammet redegjør godt for relevante føringer for arbeidet, lister opp tema det skal jobbes med og redegjør for hvordan prosessen skal organiseres, inkludert planer for medvirkning.

Under følger våre innspill til planprogrammet, til endelig plan samt til prosessen. Vi viser for øvrig til Miljødirektoratets digitale veileder for kommunedelplaner for naturmangfold.

Medvirkning og forankring

For denne type tematisk planarbeid vil vi understreke at **prosessen i seg sjøl, og den tilhørende økte kunnskapen alle involverte kan tilegne seg underveis, på mange måter kan være av like stor verdi som det ferdige resultatet.** Det er derfor av stor viktighet at kommunen går bredt ut når det gjelder

medvirkning, og at det innledningsvis gjøres en grundig kartlegging av hvem som bør medvirke i prosessen og hvordan. Det fremgår på s. 7 i forslag til planprogram hvordan medvirkningen skal foregå. Når det gjelder involvering av folkevalgte, konstaterer vi at det kun slås fast at planen vil følge ordinære regler rundt høring, jamfør plan- og bygningsloven. Det fremstår noe uklart hvorvidt det planlegges for ytterligere involvering av de folkevalgte i planprosessen. Da den aktuelle planen er ment å være et styringsverktøy for blant annet alle arealplaner i kommunen, er vår vurdering at det er av stor viktighet at planen forankres godt hos kommunens folkevalgte. Vi gir faglig råd om at det legges opp til en tett prosess med folkevalgte og at planprogrammet konkretiseres når det gjelder involvering av folkevalgte.

Planarbeidet skal ledes av kommunens klima- og miljørådgiver. For å sikre at temaplanen blir et best mulig styringsdokument for senere arealplanlegging forventer vi at også kommunens plankompetanse blir grundig involvert i prosessen.

Avslutningsvis i Miljødirektoratets tidligere nevnte veileder er det redegjort for kommuners erfaring med dette arbeidet. Der trekkes det fram som en bonuseffekt av planarbeidet at skoler og barnehager har vært interessert i å bruke planen. Med denne erfaringa vil vi oppmuntre til at kommunen involverer barn og unge i planarbeidet, også utover involvering av ungdomsrådet, og da også i opplæringsøyemed. Her kunne man eksempelvis laget et standard opplegg for informasjon og workshop tilpasset et eller flere skoletrinn.

Vi anbefaler at følgende også involveres i planprosessen: Raet nasjonalpark, Norsk institutt for vannforskning (NIVA), Havforskningsinstituttet, Fiskeridirektoratet, Nibio og regional vannområdekoordinator. Det bør også vurderes om det er flere organisasjoner/foreninger, med interesse for naturmangfold, som bør involveres.

Lokale trusler mot naturmangfold

Vi anbefaler at planprogrammet suppleres med beskrivelse av det man på nåværende tidspunkt vurderer som de største truslene mot naturmangfoldet lokalt i Grimstad kommune, og hvilke konkrete utfordringer man mener kommunen har i arbeidet med å ivareta naturmangfoldet. Etter vår vurdering vil en identifisering av de lokale truslene mot naturmangfoldet, og rangering av disse, være en viktig forutsetning for å kunne lande og prioritere treffsikre tiltak og virkemidler i en eventuell handlingsplan og i arbeidet med å styrke og ta vare på naturmangfoldet i kommunens forvaltning og saksbehandling. Lokale trusler kan eksempelvis være utbyggingspress på land og i sjø, herunder oppsplitting av sammenhengende grøntområder og økologiske funksjonsområder, og bit-for-bit nedbygging. Når det gjelder tema forurensning er følgende eksempler på lokale trusler mot naturmangfoldet: massehåndtering, syredannende bergarter, avløpsrensaneanlegg og utslipp og marin forsøpling.

Jamfør Agdertall er det generelt store planreserver på Agder, og stort behov for «planvask» av gjeldende kommuneplaner. Selv om Grimstad kommune ikke er blant kommunene med den aller største arealreserven på Agder, finner vi mye av den mest trua naturen i de kystnære områdene i Agder. Slik sett er handlingsrommet for utbygging, som ivaretar trua natur, snevrere her enn i

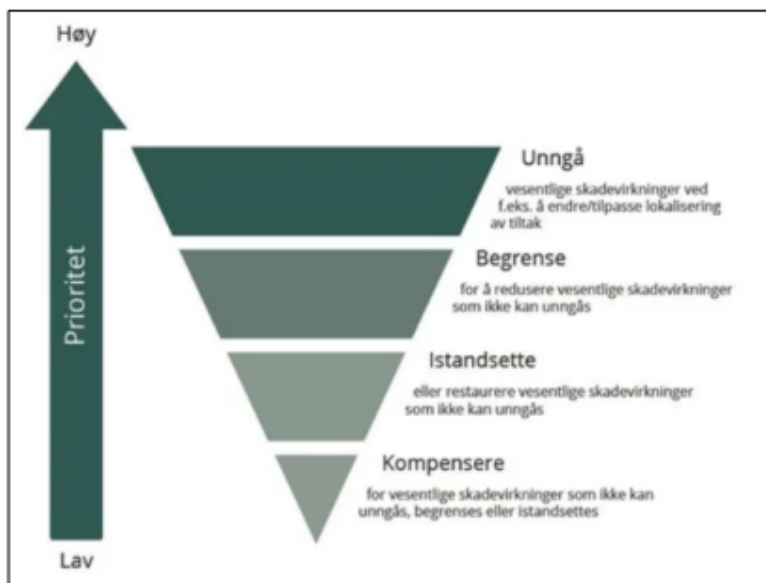

eksempelvis en del innlandskommuner med mindre andel trua natur. Samtidig har det de senere år vært et høyt utbyggingspress i Grimstad kommune, og Grimstad er den kommunen i Agder som de siste åra, har hatt relativt sett størst vekst i innbyggertallet, sett opp mot folketallet.

Bit-for-bit nedbygging i strandsonen synes å være en viktig lokal trussel mot naturmangfoldet i Grimstad kommune. Samtidig ser vi at baklandet rett bak strandsonen bygges ut i utstrakt grad. Ved utbygging av det umiddelbare baklandet til strandsonen omtales ofte naturen og landskapet som «vanlig kystlandskap i Agder». Tatt i betraktning den høye veksten i Grimstad kommune med tilhørende høyt byggepress, vil også slike «vanlige kystlandskaper» i baklandet til strandsonen, på sikt kunne bli trua. Vi finner det derfor veldig positivt og nødvendig, at den samlede belastningen av mange små og store inngrep og påvirkninger i Grimstad skal kartlegges, jamfør planprogrammet, s. 6.

Tiltakshierarkiet

Et overordnet prinsipp for å unngå tap av naturverdier er at planlegging følger hierarkiet unngå, begrense, restaurere/istandsette, kompensere. Det overordnede målet bør være å unngå nedbygging, da avbøtende tiltak (begrense, restaurere/istandsette, kompensere) har vist seg å ikke være et fullgodt alternativ og ofte vanskelig å lykkes med. Vi gir derfor faglig råd om at dette planarbeidet i hovedsak ser på, og prioriterer virkemidler/tiltak på øverste nivå i tiltakshierarkiet. Vi anbefaler at figuren under legges inn i planprogrammet med den hensikt å formidle ovennevnte.

Kilde: Miljødirektoratets håndbok M-1941

Handlingsplanen og prioritering av tiltak

Vi finner ikke at det er omtalt hvorvidt det skal utarbeides en handlingsplan tilknyttet kommunedelplanen. Vi anbefaler at kommunedelplanen også omfatter en handlingsdel eller tiltaksliste, basert på utfordringsbildet kartlagt i arbeidet med kommunedelplanen, der det synliggjøres hvilke tiltak som bør prioriteres. Vurderinger og anbefalinger om hva som skal gis høy

prioritet bør veies opp mot hvilke tiltak som gir størst positiv effekt. Vi viser til avsnitt over om lokale trusler og tiltakshierarkiet, og anbefaler at dette hensyntas ved ovennevnte prioritering av tiltak.

Kunnskapsgrunnlag, arealregnskap og metodikk

Vi vil berømme kommunen for å vektlegge viktigheten av å fremskaffe og etablere et godt kunnskapsgrunnlag. Et godt kunnskapsgrunnlag er en vesentlig forutsetning i kommunens arbeid med å sikre bærekraftig utvikling.

Det bør i planarbeidet for denne kommunedelplanen vurderes om det er behov for å stramme inn bestemmelser i kommuneplanen, for med dette å sikre at oppdatert kunnskap, eventuelt ny kartlegging om naturmangfold, legges til grunn i regulerings- og byggesaker. Dette gjelder både på land og i sjø/vann. Marint naturmangfold er dessverre lite kartlagt, noe som innebærer at det ofte er behov for ny kartlegging.

Det er positivt at arealregnskap og naturregnskap er verktøy som skal benyttes i planarbeidet. Vi oppfordrer til å se på hvor mye natur som går tapt i kommunen, og hvor mye natur som allerede er planlagt omdisponert til andre arealformål. I tillegg bør det gis en oversikt over områder med behov for ytterligere kartlegging. Dette er viktig bakgrunnskunnskap til arbeidet med «planvask» av arealdelen ved fremtidige revisjoner av denne.

Vi gjør oppmerksom på at Miljødirektoratets instruks for kartlegging av naturtyper, etter NiN2 (Natur i Norge), er anerkjent metode for å kartlegge naturtyper. Vi viser også til Miljødirektoratets håndbok M-1941, som inneholder gode beskrivelser av hvordan klima- og miljøtema skal vurderes, herunder blant annet krav til fagkompetanse og metodikk.

Økologiske funksjonsområder, og større sammenhengende grøntområder

Økologiske funksjonsområder, og større sammenhengende grøntområder skal kartlegges, også områder av lokal verdi. Dette er bra og viktig. Slike områder kvalifiserer ikke alltid som verdifull natur i henhold til Miljødirektoratets håndbok M-1941, men kan likevel være svært viktige økologiske funksjonsområder. Vi anbefaler at kartlegging også omfatter områder i sjø. Kartframstillinger og tilhørende redegjørelser av lokalt viktige områder vil etter vår vurdering kunne gi et vesentlig forbedret beslutningsgrunnlag i kommunens saksbehandling, og bør derfor gis høy prioritet. I tidligere nevnte digitale veileder for kommunedelplaner for naturmangfold, listes det opp en rekke eksempler på hva som kan være naturområder og naturforekomster av lokal verdi.

Restaurering

Det er positivt at kommunen vil undersøke om det er områder som kan restaureres. Som en innledning til denne delen av planarbeidet bør det gjøres en overordnet vurdering av hvilke naturtyper /naturområder som kan være aktuelle for restaurering. Mulighet for restaurering bør deretter vurderes opp mot økonomisk og praktisk gjennomførbarhet, og opp mot hvilken merverdi restaurering vil ha for naturmangfold, lokalsamfunn, og ev. også andre hensyn som overvannshåndtering og friluftsliv.

Vi anbefaler at det på bakgrunn av ovennevnte vurderinger utarbeides en prioriteringsliste for restaureringstiltak som legges inn i handlingsdelen. Vi anbefaler at slik kartlegging og prioritering gjennomføres i samarbeid med fagpersoner med kompetanse innen restauring. Vi anbefaler ellers at årlig søknad om tilskudd til naturrestaurering i tilskuddsordningen til Miljødirektoratet legges inn som et tiltak.

Samlet belastning

Det er viktig og bra at samlet belastning skal vurderes. Vi legger til grunn at dette gjelder naturverdier både på land og i sjø/vann. Her kunne det med fordel vært spesifisert hva som skal vurderes. Skal det eksempelvis vurderes samlet belastning på konkrete naturtyper? Vi viser til «kunnskapsportal» for kartlagte naturtyper: Kartlagte naturtyper i Norge: Resultater - miljødirektoratet.no (<https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/datavisualisering/naturtyper/>)

Arter av nasjonal forvaltningsinteresse

I tabell side 7 er det en egen rubrikk for trua og sårbar natur. Det er viktig at også arter av nasjonal forvaltningsinteresse, omtales her. Se Miljødirektoratets oversikt her: Miljødirektoratet - Kartkatalog (miljodirektoratet.no) / (<https://kartkatalog.miljodirektoratet.no/Dataset/Details/21>)

Vi viser til rapporten Sjøfuglovervåking i Aust-Agder (2017-2022) og ber om at denne legges til grunn for planarbeidet, og at også sjøfugl inngår som tema i tabell på side 7. Vi gjør oppmerksom på at det foreligger ny data om sjøfugl, og at nevnte rapport vil bli oppdatert. Vi ber kommunen ta kontakt med Statsforvalteren for nærmere opplysninger om fremdrift.

Vannmiljø

Statsforvalteren vil anbefale kommunen å ta utgangspunkt i regional plan for vannforvaltning for å få oversikt over miljøstatus i vannforekomster i kommunen, herunder redegjøre kort for viktige vannforekomster, miljøtilstand, naturverdier, og hvilke utfordringer/trusler som gjør seg gjeldende. Videre vil vi anbefale at vannforekomster med behov for tiltak for å oppnå miljømålene beskrives, og at eventuelle tiltak innarbeides i handlingsplanen. Vi anbefaler blant annet at det i handlingsplanen gis klare retningslinjer for bredde på kantvegetasjonen, jf. vannressursloven § 11.

Vi anbefaler ellers Miljødirektoratets ordning for tilskudd til vannmiljø, kalking og anadrome laksefisk (kap. 1420 post 80), der det gis støtte til tiltak som bidrar til å nå miljømålene i vannforskriften, redusere de negative effektene av sur nedbør på naturmangfold i vassdrag, og tiltak som tilrettelegger for bevaring og forvaltning av ville anadrome laksefisk.

Marint naturmiljø

Vi oppfordrer kommunen til å se arbeidet med kommunedelplan for naturmangfold i sammenheng med deltakelse og bidrag til programmet SOS «Sammen om Skagerrak» og prosjektet «Marin restaurering Agder» (MARES). Som del av kommunens arbeid med å kartlegge områder som kan restaureres, oppfordrer vi til at man også søker å identifisere marine områder som er aktuelle for restaurering.

Fremmede arter

Vi vil sterkt anbefale at det legges opp til at kommunen skal utarbeide en tiltaksplan som er forankret i overordnede planer, for bekjempelse av fremmede arter. Miljødirektoratet jobber med en nasjonal prioritering for bekjempelse av fremmede arter. Rapporter som er utarbeidet i forbindelse med dette vil være nyttige verktøy for å prioritere bekjempelse også lokalt i Grimstad. Ta gjerne kontakt med Statsforvalteren i Agder for veiledning på generell prioritering av bekjempelsestiltak. Ved massehåndtering er det risiko for spredning av fremmede arter, og massehåndtering bør derfor nevnes som lokal trussel mot naturmangfold.

Miljødirektoratets ordning - *Tilskudd til tiltak for å ivareta natur* – gir støtte til blant annet tiltak for å bekjempe fremmede arter.

Landbruk

Aktivt landbruk har skapt naturtyper som er levested for en rekke truede arter. Samtidig bidrar landbruket til at det dannes områder med ensartet vegetasjon, myrer har blitt grøftet og bekker har vært lagt i rør. I dag er opphør av ekstensiv jordbruksdrift, for eksempel ved slått og beite, den viktigste trusselen mot de skjøtelsbetingede naturtypene. Handlingsdelen bør inneholde informasjonstiltak som rettes mot grunneiere med verdifulle slåttemark, slåttemyr eller kystlynghei. Det er viktig at kommunene jobber for å stimulere til flere søkere til tilskuddsordninger rettet mot skjøtelsbetingede naturtyper. Vi anbefaler også at det utarbeides retningslinjer for forvaltning og reetablering av kantsoner og gjenåpning av bekker, og strenge/restriktive retningslinjer for nydyrking av myr. Vi viser til mer informasjon her:

<https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/jordbruk/miljo-og-klima/naturmangfold>

Jamfør overnevnte legger vi til grunn at kommunens landbruksrådgiver involveres i planarbeidet selv om dette ikke er spesifisert i forslag til planprogram der administrativ involvering omtales.

Saksbehandlingsrutiner

Som del av dette planarbeidet anbefaler vi at saksbehandlingsrutiner for vurdering av hensyn til naturmangfold blir gjennomgått. Vi viser i denne sammenheng til naturmangfoldloven §§ 8-12, og anbefaler at vurdering av disse prinsippene gjøres grundig og så tidlig som mulig i beslutningsprosesser som berører naturmangfold. I plansaker må vurderinger synliggjøres i planinitiativ, oppstartsmøtereferat og planprogram. Det bør blant annet vurderes om det er behov for veiledning om hvordan kunnskapsgrunnlag og behov for ny kartlegging konkret skal vurderes i enkeltsaker. Videre er det viktig å sikre at kartlegging og vurderinger gjøres med riktig fagkompetanse og anerkjent metodikk.

Vi viser til brev fra Klima- og miljødepartementet (KLD) av 9. juli 2021, Veiledning til bruk av vannforskriften § 12. Brevet inneholder en presisering som sier at det skal vurderes konkret om § 12 kommer til anvendelse, ikke bare ved enkeltvedtak og reguleringsplaner, men også ved utarbeidelse og behandling av kommune(del)plan, regional plan og statlig arealplan etter plan- og bygningsloven. Vurderingen av vilkårene i vannforskriften § 12 bør foretas tidlig i en planprosess, slik at hensynet til vannmiljøet blir tatt i betraktning ved utarbeidelse av planforslag. Vi gir derfor faglig råd om at

vurdering av vannforskriften § 12 legges inn som eget punkt i mal for oppstartsmøte for reguleringsplaner.

Vi ønsker lykke til med et viktig planarbeid!

Med hilsen

Thomas Christian Kiland-Langeland (e.f.)
seksjonsleder plan
Miljøvern avdelingen

Heidrun Flognfeldt Andreassen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Agder fylkeskommune
Fiskeridirektoratet
Norges vassdrags- og energidirektorat
Statens vegvesen

Postboks 788 Stoa	4809	ARENDAL
Postboks 185 Sentrum	5804	BERGEN
Postboks 5091, Majorstuen	0301	OSLO
Postboks 1010 Nordre Ål	2605	LILLEHAMMER